

פניני הפרשה

וזאת הברכה

עלון מס' 954

954

שנה י"ט התשע"ט

יו"ל ע"י הקרן לזיכוי הרבים. ניד: 052-7654216
כתובת: רח' הרב רוזובסקי 14/13 אשדוד. דוא"ל: 7654216@gmail.com

איך מגיעים לשביעות רצון?

נפתלי שבע רצון ומלא ברכת ה' ים ודרום דרשה – כתב רש"י: ים כנרת נפל בחלקו, ובתרגום יונתן מביא בשם חז"ל שזכה לדגני ים כנרת ושפע ברכה מפירותיה של בקעת גינוסר. אם כן, היה צריך להיות כתוב בסדר הפוך: "נפתלי מלא ברכת ה' ושבע רצון", וכפי שביארו בדעת זקנים מבעלי התוספות שארצו היתה ממהרת להוציא פירותיה, ולכן היה שבע רצון?

הנצי"ב בספרו "העמק דבר" מבאר שהיה נפתלי שמח בחלקו בכל מצב ובכל ענין בין רב ובין מעט, ובכח מדה זו שהיה "שבע רצון", זכה להיות "מלא ברכת ה'". כאשר אדם מיצר כי חסר לו דבר זה או אחר, זו כבר סיבה שאינו יכול לזכות לברכת ה', כי כמה שיתנו לו, עדיין יחשוב כי קיבל מעט. אך אם הוא שבע רצון במה שיש לו ואין לו צער על מה שחסר, ועל מה שיקבל יודה לקב"ה וישמח בחלקו, זה עצמו הגורם לברכה וטובה כי הוא תמיד מרגיש "מלא" ברכת ה'.

הרמב"ן בסוף פרשת בא כותב כלל יסודי, שהתכלית שנודה לה' שברא אותנו והיא כוונת היצירה. וכדי להגיע להודות, צריך להיות "שבע רצון", כי אם הוא כל הזמן מתלונן, הוא מפסיד את עיקר מטרת בריאתו. ורק על ידי קיום תכלית זו זוכה לברכה.

חסיד בא לפני האמרי אמת והתאונן שחסר לו סיפוק ושמחה. הוציאו האמרי אמת לחלון, והראה לו את העולם בחוץ, ואמר לו "כל אלו לא נבראו אלא בשבילך, ואיך לא תשמח!?!...".

הועילו בתקנתם	עצה טובה
<p>הלוח העברי</p> <p>הלל הנשיא (המכונה "הלל השני") קבע בשנת ד' אלפים קי"ט את חשבונות לוח השנה העברי כפי שהוא מקובל עד לימינו, עקב קשיים בפרסום מועדי ראשי החודשים. מאז אין נוהגים לקדש ראשי חדשים לפי ראיית הירח אלא לפי חשבונותיו של הלל. כמו כן בוטל עיבור השנה לפי מציאת האביב בארץ ישראל, והחלו לעבר שנים לפי מחזור של 19 שנים.</p>	<p>אתה לומד בספר קודש, והיצר מייאש אותך שנשארו לך עוד הרבה דפים וחבל להמשיך... זכור מה שנאמר "לב חכם לימינו ולב כסיל לשמאלו" (קהלת י, ב) – הסתכל כאדם חכם: על צד ימין של הספר, ותראה כמה דפים כבר למדת, ולא כאדם כסיל המסתכל על צד שמאל של הספר – כמה דפים נשארו לו ולכן מתייאש. (ע"פ "חובת האדם בעולמו" ח"א).</p>

מגיד דבריו / פנינה מתורתו של הגאון רבי בוגיד סעדון זצ"ל

"יש לנו להתעורר ולהוכיח איש את רעהו אם רואה בו איזה עוון, ולא יאמר מה לי ולו, וכן לא יאמר מי שמוכיחים אותו מה לי ולך, האם אתה נכנס אתי לגיהנם, כאשר שמעתי איזה כסילים משיבים, כי כולנו גוף אחד אנחנו, וכמו שהגוף כל האברים שומרים זה על זה ועוזרים זה לזה. למשל, אם הגוף צריך איזה פעולה הידים עושים אותה, וכן הרגלים מוליכים אותו למקום שירצה ללכת, והעינים מראים לו את הדרך, ואם יהיה לו איזה חולי וצריך לשתות סמי רפואה מרים כלענה, שותה אותם הפה ומצטער בשתייתם וסובל כל הצער בשביל שהוא צורך כל הגוף, ועל ידי חיות הגוף יחיה גם הפה והידיים והרגלים. ולכן כל עברה שיעשה איזה אדם, גורם צער לכל העם".

(מגיד חדשות" ח"י דרוש פ"ו)

ויאמר ה' מסיני בא זרחה משעיר למו הופיע מהר פארן וגו' – דקדק הפסוק ונקט בשעיר לשון זרה ובפארן לשון הופיע, דהיינו שאם תהיה להם טובה כל שהיא, אזי זהו רק בצורה חד פעמית (כמו זריחה, הופעה), אבל גבי ישראל – מסיני בא, דהיינו ביאה תמידית, ותמיד יהיה טוב לעם ישראל, אמון וכן יהי רצון. (מכת"י הגאון רבי משה לוי זצ"ל).

נקודת חן / עובדיה חן

עייפות – מזמינה הטאים

אילו היה הקב"ה מתחיל לדבר עם ישראל כבר ביום הראשון להגעתם, בשעה שהם היו עדיין חלשים ועייפים – היינו עלולים לטעות ולחשוב שהדיבור האלוקי מתאים דוקא לגוף חלש, משום שהרוחניות של התורה דורשת את החלשת הגוף והחומר. לכן לא אמר הקב"ה לעם ביום הראשון כלום: כדי ללמד לכל הדורות שיבואו, שהתורה דוקא תפצה שגם הגוף יהיה רענן ובמלוא כוחותיו.

*

על כך שאין לזלזל בשמירה על כוחות הגוף, ישנו סיפור מאלף על הגאון רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל ראש ישיבת "פורת יוסף" (הובא בספר "רבנו האור לציון" ח"א עמ' 379):

בפורת יוסף העתיקה לא היה נהוג "בין הזמנים", ובמקום זה היו עורכים לבחורים טיול. פעם, נערך טיול בן יומיים לצפון. ביום הראשון נסעו לקברי צדיקים בגליל, בלילה לנו במירון, ובבוקר דנו ביניהם באלו קברי צדיקים, תנאים ואמוראים, טרם היו.

עודם מדברים, נענה רבי בן ציון ואמר: "עד כאן קברות צדיקים. מכאן ואילך – טיול!" ונטלם למקומות נופש והנאה.

היו שהתאוננו: "מה לנו להשתכשך בכנרת? ! רוצים אנו לפקוד עוד קברי צדיקים!"

"מדוע" התעניין רבי בן ציון, "האם כדי שהתפלה תתקבל ותרבו זכויות?"

התלמידים הנהנו נמרצות. "אם כך" אמר הרב "חזרה לשיבה ומיד!"

"מדוע?" חרדו.

השיבם: "כי אין ריבוי זכויות כלימוד התורה, והתפלה המקובלת היא 'ביני עמודי היכא דגרסי' (ברכות ל' ע"ב), כלומר במקום לימוד תורה..."

"אבל זקוקים אנו לנופש" הזכירו.

"אם נופש – אז בכנרת" קבע...

אנשים נוטים לחשוב שעייפות משפיעה רק על המצב הגשמי והפיזי, אך יש לדעת כי היא משפיעה לא פחות גם על המצב הרוחני.

הזמן שבו יצרו של אדם מתגבר עליו ביותר, הוא בשעה שהוא עייף ולא. כמעט כל הנפילות בעבודת ה', ובפרט בתחום שמירת העינים, קורות בזמנים כאלה. אדם עייף נמצא בסוג של שכרות שבה הבחירה ממנו והלאה, הוא מתקשה לשלוט על יצריו, אינו ערני דיו להתגבר על מכשולות, ונסחף לכל אשר יוליכו הזרם.

ומרן ראש הישיבה הגאון רבי מאיר מאזוז שליט"א (בתחילת המבוא לספרו "מגדולי ישראל") הביא שהגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל (מח"ס חזון יחזקאל על התוספתא) אמר פעם לנכדו: "רצונך להיות יחזקאל אברמסקי? תישן תשע שעות ביממה!". כששאלו לפרש דבריו השיב שהוא מוכרח לפי בריאות גופו לישון תשע שעות, כי סבל הרבה בהיותו בגלות בסיביר ומצב בריאותו היה רופף מאד. ובכל זאת זכה למה שזכה בהיותו שומר על ט"ו שעותיו הנשארות כבבת עין, לבל יאבד מהן אף דקה אחת...

*

חלשים ועייפים מחמת הדרך, הגיעו בני ישראל למדבר סיני בראש חודש סיון (שמות יט, א). בגלל חולשתם, לא רצה הקב"ה לדבר איתם עדיין. הוא המתין כל אותו יום עד שינוחו ויתחזקו. רק למחרת, מששבו לכוחותיהם, החל הקב"ה להוביל את הדברים לקראת מתן תורה, באומרו להם: "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש". ולמה נמנע הקב"ה מלדבר עם בני ישראל בעודם חלשים מן הדרך?

מסביר זאת הגאון רבי אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל כך: הגוף הוא הכלי שלתוכו נכנסת התורה והקדושה. ככל שיהיה הגוף חזק יותר – כך תוכלנה התורה והקדושה להתפשט יותר ולשלוט יותר במציאות. וכן להפך: עייפות של הגוף וחולשתו, גורמות שהקדושה לא תוכל להתפשט כראוי. הזיהוי של התורה עם דיכוי כוחות החיים, עם חלישות וסגפנות – הוא שגוי. אדרבא: התורה היא "תורת חיים" והיא תפצה שכל מישורי החיים – הרוחניים והגשמיים – יהיו בשיא שלמותם ועוצמתם.

ויספרו לבניהם / ספור לשלחן השבת

משפיל אף מרומם

על גאותו, ישב המלאך על כסאו והצטער שבעתיים, שכן ההשפלה שנגרמה למלך מכך שנאלץ לירד מכס מלכותו עד למדור מסיקי המרחץ היא כאין וכאפס לעומת ההשפלה של המלאך שנאלץ לירד מהעולם הרוחני הנעלה והזך לעולמנו השפל והמגושם.

כיון ששב המלך בתשובה בכל לב, הורה הקדוש ברוך הוא למלאך להכריז שכל דכפין יבוא לאכול בחצר המלך. המסיקים, שיצאו לרחוב העיר לאסוף מזון בעבור ה'סוחר השדוד', באו לחצר המלך, אכלו ושתו, וכששבו למקום עבודתם אמרו לסוחר הזר: "קום לך לחצר המלוכה, ותאכל כאוות נפשך".

לתדהמתם, השיב במרירות: "איני הולך לשם תמורת כל הון שבעולם!". אמרו: "שוטה הוא זה!". קמו עליו והכהו וגרשוהו אל רחוב העיר. בעל כרחו שירך רגליו לחצר המלכות וישב לשולחן עם כל עניי העיר. אכלו העניים בכל פה, ואילו הוא לא נגע באוכל מרוב יגונו ועגמת נפשו, ורק דמעותיו זולגות במר לבו בראותו שעל כסאו יושב זר המתחזה בדמותו.

ראהו המלאך ממקום מושבו. פנה לעבדיו ואמר: "מדוע בוכה איש זה? משבית הוא את כל שמחת הסעודה! קיראו לו ויבוא לפני!".

הלכו והבהילוהו לפני המלך המלאך. שאלו: "מי אתה ועל שום מה אתה בוכה?". אמר: "סוחר אני, ומארץ רחוקה באתי. נפלו עלי שודדים ושדדו את כל סחורתי, לא השאירו לי בלתי גוייתי!".

הביט בו המלאך ואחר ציוה: "הוציאו כל איש מעלי. רצוני לשוחח עמו ביחידות!".

משנותרו לבדם, גער בו המלאך: "הלא יודע הינך את עונשו של המשקר למלך? ! אמור לי את האמת – מי אתה ועל מה אתה בוכה?". אמר: "אם את האמת רצונך לשמוע, הרי שאני הוא המלך, ואני בוכה בראותי אותך יושב על כסאי! מי אתה, כי שדדת את ממלכתי?". ענה: "אני מלאך ה' צבאות, ונחלתי את כסאך, כי אמרת מי יורידני ארץ, ונשמעו דבריך במרום!".

"הן שבתי בתשובה", אמר המלך בראש מורכן, "כעת יודע אני כי ה' ברצותו משפיל ברצותו מרומם כהרף עין!".

מיד כשהודה בזאת, התעלה המלאך למרום ואיננו. ובגדיו, בגדי המלך, נותרו על רצפת הטרקלין. גחן המלך ולבשם, ופתח את דלתות הטרקלין. נכנסו משרתיו והמלך עלה וישב על כסאו, ואיש לא ידע מכל הנעשה.

אחר כך כתב המלך מגלת סתרים, ובה סיפר על הנעשה עמו, העונש שנענש והלקח שלמד, ונתנה בבית גניו. לעת זקנתו נתנה לבנו, וציוהו על הענוה.

הגאון רבי יעקב שאול דוויק הכהן זצ"ל (מחכמי ארם צובא) בספרו "דרך אמונה" מביא מעשה במלך רם ונישא, אשר גבהה רוחו לנוכח עשרו ורוב צבאו, ולא זכר כי ה' משפיל אף מרומם ממליך מלכים ולו המלוכה והממשלה.

פעם אחת, ערך המלך מסע, ובמהלכו שם פניו לבית המרחץ לרחוץ מאבק דרכים. ליווהו משרתיו בכניסתו ונשארו בחצר החיצון, שכן היא דרך מלכים, שאף לא אחד נכנס עם המלך בשעת רחיצתו, כדי שתהיה אימתו מוטלת על נתיניו. השתכשך המלך במימי המרחץ, עד שהתעייף ונח קמעה. אדיו החמים של המרחץ הפילו עליו תרדמה, וישכב וירדם.

אותה שעה ירד מלאך מן השמים בציווי ה' ולבש את דמותו של המלך, עטה את אדרתו ויצא אל משרתיו הממתנינים לו. עלה על סוס המלך ורכב לארמון. ישב על כסא מלכותו והחל לנהל את עניני המלוכה.

בינתיים נכנסו עובדי בית המרחץ, ומצאו איש אחד ישן. העירוהו והכוהו נמרצות כשהם גוערים בו: "איך העזת להכנס לרחוץ עם המלך? האינך יודע כי בנפשך הדבר?" ענה ואמר: "אני הוא המלך!".

הפליאו בו את מכותיהם עשרת מונים על חוצפתו, אך הוא בשלו. אמרו: "כנראה משוגע הוא שנתבלעה עליו דעתו, ואינו בר עונשין!". הדפוהו החוצה וסילקוהו מלפניהם. נהפכו פניו כשולי הקדירה, וחרב עליו עולמו. נמלט מידיהם אל מדור המסיקים העמלים לחמם את מימי המרחץ.

נפנו אליו ושאלוהו: "מי אתה?". אמר לעצמו: אם אומר להם שאני המלך, הן יכוני וילעגו לי... השיב איפוא: "סוחר אני מארץ רחוקה, והבאתי עמי סחורות רבות למוכרן כאן. בדרך התנפלו עלי שודדים ושדדו כל אשר לי. אף את סוסי נטלו, ואת בגדי פשטו מעלי. עשו נא עמי חסד ותנו לי בגדים לכסות עצמי". חיפשו ומצאו בלויי סחבות ספוגי פיה כבשן וריח חריכה. נתנו לו ולבשם.

אמר: "רואה אני שאנשים טובים אתם, ולב רחום לכם. עשו עמי טובה, ותנו לי מעט מזון להחיות נפשי!". אמרו: "אם תשאר כאן ותסיק את הדוודים במקומנו, נלך להביא לך מעט לחם".

הודה להם בכל פה על חסדם. הם הלכו, והוא ישב להסיק את הדוודים בגזרי העצים. נקשרו דמעות בזויות עיניו לנוכח המציאות הבזויה אליה נקלע בפתע פתאום, והוא אמר לעצמו: "כל זה בא לי בחטאי, שכפרתי ואמרתי כי ברום המעלה אני ומי יורידני ארץ. הנה נוכחתי לדעת כי ברגע אחד אפשר לפול מאגרא רמה לבירא עמיקתא, וה' לבדו מלך על כל הארץ. ועתה, הנה הראני כי ברצונו משפיל גאים עדי ארץ, הבה יראני כי ברצונו יגביה שפלים עדי מרום, ואדע כי ה' מוריש ומעשיר, משפיל אף מרומם!".

אותה שעה שהיה המלך מסיק את הדוודים בצער ומתנחם

אוד המאיר

שאלות ותשובות שענה לשואליו בקצרה מרן רה"י הגאון רבי מאיר מאזוז שליט"א

שמחת תורה

שאלה: במהלך ההקפות בשמחת תורה, החל אחד המתפללים אצלנו לשיר את הפיוט "יום שמחה לישראל, יום ארור לישמעאל". תלמיד חכם מהקהל הפסיקו בטענה שאסור לשמוח במפלתם של הגויים, ולדעתו אין ראוי לשיר פיוט זה כלל. אשמח לדעת מה דעתו של כת"ר שליט"א?
תשובה: אנחנו שרים כנ"ל עם שינוי קטן "יום ארור לאויביהם" במקום לישמעאל. לכלול גם אומות אחרות, ולהוציא מן הכלל חסידי אומות העולם (גם מישמעאל, יש דבר כזה). וכן נכון.

שאלה: האם מותר לערוך את סעודות שמיני עצרת בסוכה מטעמי נוחות?
תשובה: ביום ולא בלילה, כדי שלא יראה כמוסיף על ימי החג.

שאלה: האם כדי לעורר הקהל בעת ההקפות מותר להכניס שתיה חריפה לבית הכנסת?
תשובה: במדה ובמשורה, שלא ישתכרו ויבואו לידי הוללות.

שאלה: בבית הכנסת בו אני משרת בקודש, נוהגים לקרוא בשמחת תורה בפעם הראשונה את פרשת וזאת הברכה עם ההפסקות המצוינות במחזור, ואחר כך לחזור על הקריאה מתחילה מבלי להתחשב בכללים ההלכתיים המורים להתחיל ולסיים באופן שישארו שלשה פסוקים. ואני לא הסכמתי לקרוא כך, לפי מה שראיתי במשנ"ב (סי' קל"ח) שגם במוסיפין חלים הכללים הללו. האם צדקתי?
תשובה: בודאי צריך לקרוא לפי הכללים הנ"ל. לא מציינו שום פוסק שכתב אחרת.

שאלה: האם גם בשמחת תורה אפשר לומר לפני פרשת בראשית "בסימנא טבא", או שאין להפסיק כלל בין וזאת הברכה לבראשית?
תשובה: אפשר לומר. רק העולה לא יאמר. ואם החזן הוא העולה – יאמר לפני הברכות.

שאלה: האם בשמחת תורה אפשר למחוא כפיים גם כששר בביתו לכבוד התורה?
תשובה: מסתבר שכן.

שאלה: במשנה ברורה (סימן רפ"ה ס"ק י"ח) כתב שביום הושענא רבה, יקרא שמו"ת פרשת וזאת הברכה, ואילו בסימן תרס"ט (ס"ק ד') כתב שבליל שמחת תורה יקרא הפרשה של וזאת הברכה שמו"ת. כיצד עדיף לנהוג למעשה?
תשובה: הנכון כמו שכתב בסימן רפ"ה, שכן דעת האר"י ז"ל, הובא בכף החיים ובשערי תשובה שם.

חידת השבוע

כיצד יתכן שהאומר "משיב הרוח ומוריד הגשם" במקום "מוריד הטל" אינו חוזר?
הפתרון: אם טעה והזכיר "משיב הרוח ומוריד הגשם" בערבית או בשחרית של ליל שמיני עצרת. והטעם, שמן הדין היה ראוי להתחיל להזכיר הגשם כבר בתפלת ערבית של ליל שמיני עצרת, אלא שלא עושים כן מסיבות מסוימות (כמבואר כל זה במשנ"ב סי' קי"ד ס"ק ב').

לקבלת העלון בדוא"ל, שלחו בקשה ל: 7654216@gmail.com

לע"נ רחל בת מזל ע"ה
לע"נ לאה בת שרה ע"ה
לע"נ אפרים בן מימה פנינה ז"ל

לע"נ רבי עובדיה בן לולו זצ"ל
לע"נ רבי אליהו בן אסתר זצ"ל
לרפואת פסח יוסף בן מלכה הי"ו